

Begränsad behörighet

I Svenska kyrkan har det sedan länge funnits ordningar för ordination av präster med begränsad behörighet. Ett exempel från 1900-talets första halvsekel är de pastorer inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen som då sändes ut som missionärer till missionsfälten. De behövde i sitt arbete med att skapa nya församlingar »därute» ha prästens sakramentala och juridiska behörighet att döpa, konfirmera, viga och fira den heliga nattvarden, men saknade den akademiska examen i teologi som krävdes för att kunna prästvigas i Svenska kyrkan. Lösningen blev att de prästvigdes av svenska biskopar för sin tjänst »därute», men att ordinationen inte gav dem behörighet att utan vidare inneha prästtjänst därhemma i Sverige, i varje fall inte kyrkoherdetjänster. Vile de tjänstgöra som präster i Sverige, fick de söka dispens från behörighetskraven, vilket de i regel fick – till stor glädje för kyrkan.

Under åren 1989-90 kom Svenska kyrkan och EFS överens om att närheten mellan kyrkan och EFS skulle manifesteras i att inte bara vissa missionärer utan alla EFS-pastorer, även med kortare pastorsutbildning, skulle prästvigas. Vigningen gav dem i teorin full behörighet som präster men inte till prästerliga tjänster inom Svenska kyrkans tjänsteorganisation, inte ens en komministratur. Det gemensamma för dessa och liknande behörighetsbegränsningar i prästtjänsten (för s.k. AMS-präster på 70-talet) var att det var kandidaternas utbildning och kompetens som avgjorde i vilket slags tjänst de fick inneha och utöva prästämbetet.

Men sedan kom den s.k. ämbetsfrågan, den konflikt som levt i över sextio år om huruvida kvinnor kan ordinerats till präster (och biskopar) eller inte, och därmed en ny typ av behörighetsbegränsning. Det som först envist beskrevs som en ordningsfråga är sedan tjugo år i praktiken en lärofråga, som varje kandidat till prästvigning måste svara rätt på för att bli behörig att prästvigas. Man måste för att bli präst, och sedan också för att bli kyrkoherde, bekräfta sin anslutning till den rätta läran genom att avge en uttrycklig försäkran om oinskränkt samverkan med kvinnliga präster.

Den numera avgörande behörigheten för en präst handlar således inte längre om grad av utbildning och kompetens utan om korrekta åsikter och hållningar i ämbetsfrågan. Och det har inte stannat där. Redan i en intervju i Kyrkans Tidning i juni 2011 drog Eva Brunne en parallell mellan detta och frågan om enkönade vigslar: i början medgav man undantag för kvinnoprästmotståndare, men med tiden har de avskaffats. Hon ser det som självklart att det blir likadant med homovigslarna: frivilligheten att utföra dem är tillfällig och kommer att avskaffas. Alltså går vi mot ännu ett ideologiskt eller läromässigt baserat behörighetskrav, som drabbar fler kategorier av präster, även kvinnor.

Naturligtvis är det inte så att prästers kristna tro och lära skulle vara ett privat område, fredat från kvalitetskontroll av biskopen. *Pastor pastorum* har tillsyn över prästers lära och liv, ett ofrånkomligt ansvar att för de troendes skull – deras som ska utsättas för den här personens vård i 30 år – se efter om detta är en pålitlig herde och trogen förvaltare av Guds Ord. Det är bara det att prövningen esomoftast far lätt över det som är den kristna teologins centrum och tyngdpunkt, och istället sätter in sin kraft på att undersöka hörsamheten mot de två

nyttillfogade kardinaldogmerna. Och på att kandidaten uppvisar smidighet och tolerans i umgänget med andra och inte är osocial och bekajas av några rigida idéer om uppenbarad sanning från Gud.

Till och med *Svensk Kyrkotidning* undrar i sin ledare 21 februari varför kyrkan får så oroliga och försiktiga prästkandidater nu för tiden, och svarar själv att det beror på att de »ofta känner sig tvungna att under hela utbildningen flyga under biskopens radar för att inte riskera att göra något fel och få avslag vid antagningen». Begränsar man behörigheten till folk med rätta åsikter och anpasslig karaktär blir kanske resultatet begränsat.

Men efter prästvigningen – då är man väl i hamn? Då kan väl prästen andas fritt och sträcka ut i sitt uppdrag att förvalta nådemedlen, Guds Ord och sakrament? Gudstjänsters utformning och innehåll har av tradition varit prästens ansvar och undantaget från kyrkorådets befogenheter. Hur präster lär Guds ord och förvaltar nådemedlen kan endast prövas av biskop och domkapitel, och de fall där någon präst har avlägsnats från sin tjänst på grund av att vederbörande har övergivit Svenska kyrkans lära är sällsynta.

Nu finns det andra sätt att inskränka prästers behörighet. Det förekommer att kyrkoråd, som en del av sin delaktighet i ansvaret för församlingens gudstjänster och hur dessa ska vara »öppna för alla», beslutar att alkoholfri nattvardsdryck ska användas. Tveklöst är det ett steg in i det som hittills varit prästens behörighet, men det ska vara en beslutsam och tuff kyrkoherde som kan sätta sig emot det. Inte sällan är det dessutom kyrkoherdar som är ivrigast att införa alkoholfritt i nattvarden, och som mycket väl kan beordra en komminister, mot dennes samvete, att följa denna nattvardspolicy. En präst behöver idag räkna med att »behörighet» till framtida anställning är beroende av att gå med på denna ordning, och att han trots sin vigning inte är behörig att förvalta sakramenten i enlighet med kyrkans egen teologi.

Prästämbegets kärna, som förr innebar att bli given frihet och personligt ansvar att i lärogemenskap med sin kyrka verka som Guds Ords tjänare, Verbi Divini Minister, har förändrats till att vara lydiga tjänstemän för religiösa funktioner i en kyrklig linjeorganisation, där de lokala cheferna bestämmer vad prästen ska säga och göra.

En reaktion på denna sorgliga bild av alltmer begränsad behörighet för präster är uppgivenhet och förlamning, ungefär som hos tjänaren som svepte sin talent i en duk och grävde ner den. Jesus pekar åt ett annat håll: ni är förvarnade, det här är villkoren för efterföljelse och herdeskap. Men det är jag som sänder er, jag som ger er behörigheten och uppdraget, utan löften om en behaglig framtid. Har man tagit emot herdekallelsen av den store Herden, ska den inte begravas utan användas. Varje präst måste ha prioriteterna klara för sig och bära sitt ansvar, med glädje, uppfinningsrikedom och uthållighet i tjänsten.